

Som et sidste spørgsmål kan nævnes: når de fleste betegnelser ovenfor indeholder ordet *hose*, har dette ord så været enerådende i de jyske dialekter og ikke som i rigsmål givet plads for *strømpe*? Her må svaret nok vente, indtil ordet bliver redigeret i Jysk Ordbog.

Marinus Jensen:

Te Mar'ken i Holsbrow' (2)

Sidste år startede vi denne dialektfortælling, hvis forfatter ellers på hjemegnen er bedst kendt som foregangsmand inden for hønseavl (allerede i 1920'erne startede han et af landets første rugerier). Som læserne vil huske, slap vi Julius Jensen i vidtløftig samtale med fortælleren Hans, begge spadserende hen ad landevejen med kurs mod Holstebro.

No vild Julius da øn·sk, te æ Mand' fæk hans Høw·der so'el aa te·n gu'e Pri's. – Jaa·w, saa blywwer han saa godt tepas, te·n ka mærk er o ham i fli·r Daw·. – No vild a da trow', te æ Dreng· kommer hjem' te den Ti', di ska, sejjer han saa. Hejsen staar æ Kwin·folk jenner mæ'er. No ska dæ mal·kes, æ Høw·der i æ Mark ska fløt'tes, aa saa ska æ Ky'er sættes u'r. Dæ æ møj' aa gy·er no, men de go'r wal nok, som de skal. Æ Dreng· haaj endlemo' godt aa'r aa kom u'r aa tjen· for aa fo læ'r aa bestæl· nøj, sø'rn som en aa·n jen' mo't. Dæhjem· go'r di aa blywwer kjælle aa blywwer fri', naar de e't passer dem. Du ka trow', di æ hejsen waks aa grander nok. Di ka, naar de ska væ·r, især Kristi-

Nu ville Julius da ønske, at husbond fik sine kreaturer solgt og til en god pris. – Jo, så bliver han så godt tilpas, at man kan mærke det på ham i flere dage. – Nu ville jeg da tro, at drengene kommer hjem til den tid, de skal, siger han så. Ellers står kvindfolkene ene med det. Nu skal der malkes, kreaturerne i marken skal flyttes, og så skal køerne sættes ud. Der er meget at gøre nu, men det går vel nok, som det skal. Drengene havde endelig godt af at komme ud at tjene for at få lært at bestille noget, sådan som en anden én måtte. Derhjemme går de og bliver forkælede og slipper, når det ikke passer dem. Du kan tro, de er ellers kvikke og dygtige nok. De kan, når det skal være, især Kristian, det er den næststørste. Det var en morgen, jeg var ene om morgenbestillingen, Bitte Niels var blevet i sengen, han var ikke rask. Manden skulle ud til en eller anden ting, også fra morgenstunden af. Så gik jeg ind til Karen og spurgte, om jeg måtte kalde på drengene, om

a dem·. Jaa·w, de mot a da godt. Kristian kam op mæ de sam· aa spu·er saa, om han saa mot kom mæj hen' te æ Snej'ker, naar vi wa fær·, dær sku a nemlig ky·er hen'. – De ka vi saa si'e te, swaa·r a. – A saat ham føst te'r aa mo·g i æ Kjørres, aa a ska low·, te de waa·r e't læng·, inden æ Støw't wa o æ Mæl·sæt, aa æ Dreng' i æ Græwning mæ æ Skow'l, aa han skywwelt osse re'n i æ Bond·. Aa æ Si·m den ku han osse bru·g. Dæ bløw fejjer, ka du trow'.

Da vi wa fær· mæ· Maa·rbestæl'ling, saaj a te' æ Dreng', te a sku jo saa ky·er hen' te æ Snæj'ker atter æ nøj' Aasset te æ Vow'n, aa saa ku han no spø·er hans Mu'er, om han mot kom mej. De fæk æ Dreng' saa Low te. Vi fæk wo Daawwer, aa a gjo·r mæ nøj i Stand' te æ Tu'r aa fæk mi Pi·f tæ'nd. A sku saa om' aa haa æ gammel Aasset taan aa' æ Vow'n, den' vild a e't ha mej. Da a saa kommer om te'n, trow'wer a saa e't osse æ Knæjt jenner haaj aarrent en. Æ Skraw wa taan aa'en aa stu' pæ'n op imo'r æ Hu·ssi. Æ Hawwer· aa æ Smæk'ker wa osse aa·. Han sku li·g i Law mæ æ Sær'l. Saa fæk vi æ Hæ·st spænd for aa kam astej. Æ Knæjt fæk sæ en gu'e Kø·rtu'r o æ Ondervow'n, han so' skræws øw'wer æ Staang', aa naar æ Vej wa ret knofler·, vild han ha, te a sku kør rask: i galler de war, i skjønner de war. Ve æ Snej'ker fæk vi saa æ nøj Aasset o æ Vow'n, den wa maa·lt aa wa møj' fi'n. Æ Snej'ker haaj osse lawwer wos en nøj' Dej·ntraaw aa haaj stander waa Se·ld. Vi fæk

man kunne få lidt nytte af dem. Jo, det måtte jeg da godt. Kristian kom op med det samme og spurgte så, om han så måtte komme med hen til snedkeren, når vi var færdige, dér skulle jeg nemlig køre hen. – Det kan vi så se, svarede jeg. – Jeg satte ham først til at muge i kostalden, og jeg skal love for, at det varede ikke længe, inden trillebøren var på midtergangen og drengen i grebningen med skovlen, og han skovlede også rent i bunden. Og kosten den kunne han også bruge. Der blev fejet, kan du tro.

Da vi var færdige med morgenbestillingen, sagde jeg til drengen, at jeg skulle jo så køre hen til snedkeren efter det nye agesæt (= den ny overdel) til vognen, og så kunne han nu spørge sin mor, om han måtte komme med. Det fik drengen så lov til. Vi fik vores morgenmad, og jeg gjorde mig noget istand til turen og fik min pibe tændt. Jeg skulle så om og have det gamle agesæt taget af vognen, den ville jeg ikke have med. Da jeg så kommer om til den, tror jeg så ikke også knægten alene havde ordnet den. Skravet (= høstrammen) var taget af den og stod pænt op imod hussiden. Sidestykkerne og smækkerne var også af. Han skulle lige i gang med bundfjælen. Så fik vi hestene spændt for og kom afsted. Knægten fik sig en god køretur på undervognen, han sad overskrævs på stangen, og når vejen var ret ujævn, ville han have, at jeg skulle køre hurtigt; jo galere det var, jo skønnere var det. Hos snedkeren fik vi så det nye agesæt på vognen, den var malet og var meget fin. Snedkeren havde også lavet os et nyt dejtrug og havde repareret

dæhæ·r tow' Di·el o æ Vow'n aa kam astej tebaa·g atter Hjemmen te. A ga Kristian Low te'r aa ky·er æ Hæ·st, a wa jo't laant fræ· ham, hwis han e't ku hold em. – Du mo godt læ·m poller, saaj a te ham, men du mo e't læ·m spreng·. – Nej, nej, han sku hejsen nok ky·er em or'lig. Men dæ·r, hu æ Vej wa mjest knofler·, dær skonter· nøj mæ de, vi haa·j i æ Vow'n, aa de lawwer ni Molø'r aa Spitakkel, aa æ Hæ·st di spesser Ø·rer aa wa ve'r aa begynd aa spreng·. Den Fræhaande haaj skjæ'n for æ Dreng' hans Faa'r e't ret læng· at'ter, di haaj faat en. Han haaj kjøwt en re·le som haltrer·o'rs, aa saa kam en te'r aa go' sam'mel mæ·n aa·n haltrer·o'rs, dæ wa nøj læt i'er. Jen' Daa', æ Mand' saa wa ky·ern te Møl·, skjæ·n di. Han tav't æ Møl·ku'er sø'rn laang·vejs, aa tesidst bløw æ Vow'n kjor i Gra's. Hejsen ske· dæ engen Teng'. Dæ wa engen dæ kam te Skaa· ve'r. Æ Pla'g kam saa te'r aa go' sam'mel mæ en Følø'g. Hun vild et mæ'en, naar en vild astej, aa no ær æ Dy'r bløwwen raa'r nok aa ky·er mej. Vi kam godt hjem' mæ æ nøj' Vow'n, aa Kristian wa swæ'r stu'er aa', te han haaj waat Kusk.

Nower Daw· at'ter warre e't slet saa swaa'r mæ wos. Men de wa no mjest Knu'r, den støst aa æ Dreng·, en ku ta'k faa de. Han æ somti nøj skjør·les. Di haaj e't ret hat nøj aa bestel·, trow'wer a't. Di rend· aa gal·ler· ni·er ve æ Bæk, di hujjer aa bjæ·lt te a ku hø·r dem, læng· fa·r a kam hjem' aa æ Mark mæ æ Hæ·st. Dem· sku a ni'er te æ Bæk aa ha wan·

vores sold. Vi fik de her to dele på vognen og kom afsted tilbage hjemad. Jeg gav Kristian lov til at køre hestene, jeg var jo ikke langt fra ham, hvis han ikke kunne holde dem. – Du må godt lade dem småtrave, sagde jeg til ham, men du må ikke lade dem galoppe. – Nej, nej, han skulle ellers nok køre dem ordentligt. Men der, hvor vejen var mest ujævn, der skumplede det noget med det, vi havde i vognen, og det lavede noget larm og spektakel, og hestene de spidsede ører og var ved at begynde at galoppere. Den højre var løbet løbsk for drengens far ikke ret længe efter, de havde fået den. Han havde købt den redelig som toethalvtårs, og så kom den til at gå sammen med en anden toethalvtårs, der var noget let i det. En dag, manden så var kørende til mølle, løb de løbsk. Han tabte møllekornet sådan henad vejen, og tilsidst blev vognen kørt i smadder. Ellers skete der ingenting. Der var ingen, der kom til skade ved det. Plagen kom så til at gå sammen med et føløg. Hun ville ikke med den, når den ville afsted (= løbe løbsk), og nu er dyret blevet rart nok at køre med. Vi kom godt hjem med den nye vogn, og Kristian var svært stolt af, at han havde været kusk.

Nogle dage efter var det ikke slet så svært med os (= var vi ikke slet så gode venner). Men det var nu mest Knud, den største af drengene, jeg kunne takke for det. Han er sommetider noget uartig. De havde ikke rigtig haft noget at bestille, tror jeg ikke. De løb og råbte nede ved bækken, de hujede og skreg, så jeg kunne høre dem, længe før jeg kom hjem fra marken med hestene. Dem skulle jeg ned til bækken og have vandet. Vand-

an, de' er den næststøst. De wa jen' Maa·r, a wa jenner om æ Maa·rbe-stel'ling, Bet'te Niels wa bløwwen i æ Seng', han wa e't rask. Æ Mand sku u'r te jen' heller aa·n Teng', aasse fræ æ Maa·r aa'. Saa gik a ind' te Kaa·ren aa spu·er, om a mot taa·l te æ Dreng·, om en ku fo' ledt Nø't der. Æ Wandkaa'r wa bløwwen gjæsten, ja, den wa da no gon hi'el i Stawwer. De vest æ Dreng· nok bæst Beskej'n mej. No, di gik da ni·er i æ Wand' aa plarrer· aa blær'per. A saaj saa te dem, te no sku di læ væ·r aa plon't i æ Wand', naar æ Hæ·st sku dre'k. Di æ bløwwen nøj ræj· ve æ Wandstej, a ve'r e't, hur'n de ka væ·r. Jaa·w, æ Dræng· sku da nok væ ski'kle. Di stu' da osse pæ'n o' æ Brenk ve æ Si· aa æ Hæ·st, da di drak, men da di saa wa fær· mæ de aa haaj li·g væ'nd dem omkreng', saa fo'r den Tehaande li·g patu en stu'er Skor·hat, heller snaa·r en taaw trej' Støk'ker, li·g imel æ Yw'n. A ska sæ't o, te di fæk Faar't o', ja di sprang', te de wa·n Løst, aa de gjo·r a osse, a vild jo e't gi Slep o æ Tæm·. Di haaj no næ'r skjæ'n faa mæ, a ræ·nd, te a tesist dej·st ve'r, men æ Tæm· holdt a da ve. Di slæv't mæ en bet'te Stør', men di bløw da snaa'r træ't, aa a fæk Hold' o'em. Men æ Dreng·, di wa faaswond'en. Da a fæk æ Hæ·st saat ind', fæk a fat o Knu'r, aa de wa den ræ't, a ga ham en gu'e Kjævop. Han tu te'r aa skræ·f, aa han skjældt u'r: A sejer· te Mu'er, a ska nok sejer· te Faa'r. – Han saa·j er e't te nowwer a dem.

De la't e't ter, te Julius ku kom i Mangel o nøj aa sna'k om aa nøj aa

karret var blevet utæt, ja, det var da nu gået helt i staver (= faldet fra hinanden). Det vidste drengene nok bedst besked om. Nå, de gik da nede i vandet og pladrede og sjaskede. Jeg sagde til dem, at nu skulle de lade være med at slå i vandet, når hestene skulle drikke. De er blevet noget rædde for vandstedet, jeg ved ikke, hvordan det kan være. Jo, drengene skulle da nok være skikkelige. De stod da også pænt på bredden ved siden af hestene, mens de drak, men da de så var færdige med det og lige havde vendt sig omkring, så får den venstre lige partout (= med ét?) en stor paddehat, eller snarere en to-tre stykker, lige mellem øjnene. Jeg skal love for, at de fik fart på, ja de galopperede, så det var en lyst, og det gjorde jeg også, jeg ville jo ikke give slip på tømme. De var nu nær løbet løbsk for mig, jeg rendte, til jeg tilsidst faldt om ved det, men tømme holdt jeg da ved. De slæbte mig et kort øjeblik, men de blev da snart trætte, og jeg fik hold på dem. Men drengene, de var forsvundet. Da jeg fik hestene sat ind, fik jeg fat på Knud, og det var den rette, jeg gav ham en god lussing. Han begyndte at græde, og han skældte ud: Jeg siger det til mor, jeg skal nok sige det til far. – Han sagde det ikke til nogen af dem.

Det lod ikke til, at Julius kunne komme i mangel på noget at snakke om og noget at fortælle, men nu kunne jeg ikke få mere glæde af det: der kom alligevel en vogn. Det var forresten Søren Sønderkjær, der kom kørende. Han var en farlig karl, han havde fået en fjedervogn, og nu skulle den både prøves og beundres, kunne jeg forstå. Før vognen nåede

faatæ·l, men no ku a e't fo mi·er Gu·e aa'r: dæ kam iløw'ler en Vow'n. De wa faaræsten Søren Sønderkjær, dæ kam ky·ern. Han wa en faa·le Kaa'l, han haaj faat en Fjer·vow'n, aa no sku en bo·de prøwwes aa beonders, ku a faasto'. Fa·r æ Vow'n no·j wos, ku a hør o æ Pjæv'·ver, te Stu·er An· wa mej. Dæ wa osse en Pi·g a hans Na·bolaw, aa dæ wa osse en Kaa'l. Vi bløw holdt an: vi skuld op aa aa·g. Søren so' lisaa praass mæ æ Tæm· aa æ Pisk, en gjo·r ham vesnok en Tjænnest mæ'r aa ta mej. Julius krawlt saa op te dæhæ·r Piger. A saa·j, te a ku let go', a tørt e't, dæ wa Plads, a mien e't, di ku væ tjænt mæ'r aa ha fli·er o'. Aa end·le kjo·r di da.

A haa·j en gu·e Snop Vej indno, men mon a iløw'ler e't sku væ· heldig aa fo Følleskab de sist Støk Vej osse. De wa u'r for Foldgo'rd, dæ leg'ger et saa faa·le laant fræ æ Vej, te Julius kam op aa ky·er, aa da de stu o', wa a bløwwen jen' waa'r dæni·er ve æ Sals Æ·nd. De wa en Pi·g, hun begyn'dt aa go op mor æ Vej. Jaa·w, a kjæ·nd hind godt, aa a ga mæ gu·e Staa·end, a vild godt bi· aa ha Følleskab. No, hun no·j mæ snaa'r aa saaj·: Godaw' Hans! – Godaw' Kathrine! No, de ka væ·r, vi ska sam· Stej hen', sejjær a saa. – De ska vi nok, swaa·r hun. Hun faa·to·ld, te hun hel'ler e't haaj rejnt mæ'r aa kom te Mar'ken, hun vild lisaa gja·r te æ Bøj' en aa'n Daa', naar dæ e't wa saa manne Folk. – En ska jo som'ti u'r aa ha kjøwt en bette Graa'nd. Mi Marmu'·er saa·j, te

os, kunne jeg høre på snakkeriet, at store Anne var med. Der var også en pige fra hans nabolag, og der var også en karl. Vi blev holdt an: vi skulle op at køre. Søren sad ligeså vigtig med tømme og pisen, man gjorde ham vistnok en tjeneste ved at tage med. Julius kravlede så op til de her piger. Jeg sagde, at jeg let kunne gå, jeg syntes ikke, der var plads, jeg mener ikke, de kunne være tjent med at have flere med. Og endelig kørte de da.

Jeg havde en god stump vej endnu, men mon jeg alligevel ikke skulle være heldig at få følgeskab det sidste stykke vej også. Det var ud for Foldgård, der ligger ikke så farlig langt fra vejen, at Julius kom op at køre, og mens det stod på, var jeg blevet én var (= havde jeg set én) dernede ved stuehusets gavl. Det var en pige, hun begyndte at gå op mod vejen. Jo jeg kendte hende godt, og jeg gav mig god tid, jeg ville godt vente og have følgeskab. Nå, hun nåede mig snart og sagde: Goddag Hans! – Goddag Kathrine! Nå, det kan være, vi skal samme sted hen, siger jeg så. – Det skal vi nok, svarede hun. Hun fortalte, at hun heller ikke havde regnet med at komme til marked, hun ville ligeså gerne til byen en anden dag, når der ikke var så mange folk. – Man skal jo somme tider ud og have købt en lille smule. (Men) min madmor sagde, at hun syntes, jeg skulle tage derhen, deres piger plejer altid at være til Mikkelsmarked. Jeg ville da også gerne til det, det er sådan noget godt vejr i dag, det er ret en fornøjelse at komme ud at gå.

(Fortsættes)